

Sygn. akt II Cz 213/13

POSTANOWIENIE

Dnia 24 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Agnieszka Bednarek-Moraś (spr.)

Sędziowie: SO Marzenna Ernest

SO Wiesława Buczek-Markowska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w dniu 24 czerwca 2013 r. w S.

sprawy z wniosku M. D.

z udziałem M. W.

o stwierdzenie nabycia spadku po H. W. i I. W.

na skutek zażalenia wnioskodawczyni rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, zawartych w punktach: III., IV. i V. postanowieniu Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim z dnia 24 października 2012 r., sygn. akt I Ns 1277/09

postanawia:

oddalić zażalenie.

Sygn. akt II Cz 213/13

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 24 października 2012 r., sygn. akt I Ns 1277/09, Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim:

I. stwierdził, że spadek po H. W., zmarłym w dniu 21 lipca 2009 r. w S., ostatnio stale zamieszkałym w S. na podstawie ustawy wprost nabyli: żona I. W. (córka J. i W.) - obecnie nieżyjąca oraz dzieci M. D. (córka H. R. i I. J.) i M. W. (syn H. R. i I. J.) w udziałach po 1/3 części każdy,

II. stwierdził, że spadek po I. W., zmarłej w dniu 06 listopada 2009 r. w S., ostatnio stale zamieszkałej w S. na podstawie ustawy wprost nabyli: dzieci M. D. (córka H. R. i I. J.) i M. W. (syn H. R. i I. J.) w udziałach po 1/2 części każdy,

III. zniósł koszty postępowania między uczestnikami postępowania,

IV. ustalił, iż nieopłacone koszty sądowe wnioskodawczyni i uczestnik postępowania ponoszą w częściach równych,

V. nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa (kasa Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim) od wnioskodawczyni M. D. i uczestnika postępowania M. W. po 1.931 zł.

W uzasadnieniu postanowienia do orzeczeń zawartych w punktach III. – V. Sąd I instancji wskazał, że o kosztach postępowania orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., albowiem zarówno wnioskodawczyni, jak i uczestnik

postępowania byli w jednakowym stopniu zainteresowani wydaniem rozstrzygnięcia w sprawie stwierdzenia nabycia spadku po zmarłych rodzicach. Z tego też względu, zasadnym w ocenie Sądu było zniesienie kosztów postępowania pomiędzy uczestnikami, a także ustalenie, że nieopłacone koszty sądowe (vide przepis art. 83 w. zw. z art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych) wnioskodawczyni i uczestnik postępowania winni ponieść po połowie. Dalej, podniósł, że wyrażony w przepisie art. 520 § 1 k.p.c. obowiązek poniesienia kosztów postępowania związanych z udziałem w sprawie oznacza, że uczestnik ponosi koszty nie tylko tych czynności, których sam dokonał, takich jak koszty środka odwoławczego, ustanowienia pełnomocnika, ale i tych, które zostały dokonane przez sąd na jego wniosek, np. koszty opinii biegłego. Ponadto Sąd I instancji dodał, iż zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego za niezbędne koszty uznać należy również te, które w sprawie poniesione być muszą. Według Sądu w przedmiotowej sprawie za niezbędne uznać należało koszty związane ze sporządzeniem opinii przez biegłych oraz przesłaniem dokumentacji medycznej. W tym zakresie, zaznaczył, że na koszty sądowe w wysokości 3.860,77 zł złożyły się: koszty sporządzenia dwóch opinii z zakresu badania pisma ręcznego - 783,60 zł oraz 888,16 zł oraz trzech opinii psychologiczno-psychiatrycznych: z dnia 1 czerwca 2012 r. - 457,00 zł, z dnia 9 stycznia 2012 r. - 1.415,97 zł oraz 02 lutego 2011 r. - łącznie 239,00 zł. Ponadto koszty sądowe stanowiły także opłaty związane z przesłaniem kserokopii dokumentacji medycznej dotyczącej spadkodawcy H. W. w łącznej wysokości 77,04 zł. Sąd zaakcentował przy tym, że w niniejszej sprawie sporządzenie ww. opinii było konieczne, gdyż sąd był zobowiązany do badania z urzędu okoliczności dotyczących ważności testamentu - czy testament w rzeczywistości został sporządzony przez spadkodawcę (opinie biegłego od badania pisma ręcznego), a także ewentualnych okoliczności związanych z brakiem zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu (opinie psychologiczno-psychiatryczne). Sąd dodał, iż zarówno wnioskodawczyni, jak i uczestnik na mocy art. 671 k.p.c. byli zobowiązani do złożenia oświadczenia co do testamentów sporządzonych przez spadkodawcę. Przyrzeczenie spadkowe pod względem skutków karnych jest równoznaczne ze złożeniem zeznań pod przyrzeczeniem, a więc podanie nieprawdziwych informacji lub zatajenie prawdy może skutkować pociągnięciem osoby składającej nieprawdziwe przyrzeczenie spadkowe do odpowiedzialności karnej za przestępstwo określone w art. 233 k.k. Sąd I instancji nadmienił, iż gdyby to wnioskodawczyni znajdowała się w posiadaniu testamentów sporządzonych przez którekolwiek ze zmarłych rodziców przeprowadzenie ww. dowodów z opinii biegłych również byłoby niezbędne. Zdaniem Sądu Rejonowego nie można zatem było uznać, że działanie uczestnika polegające na wyjawieniu testamentów, które doprowadziło do powstania kosztów sądowych, było niesumienne lub oczywiście niewłaściwe. Biorąc zaś pod uwagę, iż zarówno wnioskodawczyni, jak i uczestnik byli zainteresowani w wydaniu orzeczenia w niniejszej sprawie brak było podstaw do obciążenia kosztami jedynie uczestnika postępowania M. W..

Zażalenie na powyższe postanowienie wniosła wnioskodawczyni, która zaskarżyła postanowienie w części tj. co do punktu III, IV oraz V i wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w części objętej zażaleniem i obciążenie uczestnika w całości kosztami postępowania jak też zasądzenie od uczestnika na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego na podstawie przepisów prawa. Żaląca zarzuciła postanowieniu obrazę prawa procesowego to jest art. 520 § 2 i 3 k.p.c. polegającą na ich błędnej wykładni i odmowie zastosowania w przedmiotowej sprawie, podczas gdy sprzeczność interesów stron, oddalenie wniosków uczestnika, niesumienność i niewłaściwość postępowania uczestnika w pełni uzasadniały obciążenie uczestnika całością kosztów postępowania i obowiązkiem zwrotu kosztów poniesionych przez wnioskodawczynię

W uzasadnieniu wnioskodawczyni podniosła, iż postanowienie w zaskarżonym zakresie nie jest słuszne. Żaląca wskazała, iż wprawdzie art. 520 § 1 k.p.c., stanowi generalną zasadę, że każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie, to jednak art. 520 § 2 i 3 k.p.c., przewiduje wyjątki od tej zasady a analiza materiałów prowadzi do wniosku, iż zostały zrealizowane przesłanki tam przewidziane. W pierwszej kolejności wnioskodawczyni stwierdziła, że w przedmiotowej sprawie interesy stron są w sposób oczywisty sprzeczne. Podała, iż całość kosztów postępowania generowała część dotycząca stwierdzenia nabycia spadku po H. W., przy czym żaląca od początku wskazywała na dziedziczenie ustawowe natomiast uczestnik konsekwentnie wnosił o stwierdzenia nabycia spadku na podstawie testamentu (testamentów). Wnioskodawczyni dodała, iż od początku podnosiła, że testamenty nie są ważne. Nadmieniła, że także ustalenia sądu doprowadziły do zakwestionowania ważności testamentów. W ocenie żalącej, w takiej sytuacji uczestnik w sposób oczywisty, przy sprzeczności interesów, postępowanie przegrał.

Wnioskodawczyni zauważyła ponadto, iż już w toku postępowania uczestnik przedłożył kolejny testament, co dodatkowo generowało koszty, a jednocześnie składał co najmniej wątpliwe zeznania co do sposobu jego uzyskania i daty otrzymania. Zdaniem żalącej takie postępowanie należało uznać za niesumienne i niewłaściwe a także generujące kolejne koszty. Wnioskodawczyni dodała, iż Sąd Rejonowy również ten kolejny już, trzeci testament uznał za nieważny. Wobec powyższego żaląca doszła do przekonania, iż w pełni uzasadnione było odstąpienie od reguł określonych w art. 520 § 1 k.p.c. i zastosowanie art. 520 § 2 i 3 k.p.c.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zażalenie wnioskodawczyni nie zasługiwało na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd I instancji w pełni prawidłowo orzekł w przedmiocie kosztów postępowania.

Zgodnie z przepisem art. 520 § 1 k.p.c., każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Z kolei § 2 tego przepisu stanowi, iż jeżeli jednak uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości. To samo dotyczy zwrotu kosztów postępowania wyłożonych przez uczestników. W myśl zaś § 3, jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika, którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika. Przepis powyższy stosuje się odpowiednio, jeżeli uczestnik postępował niesuminnie lub oczywiście niewłaściwie.

Zdaniem Sądu Odwoławczego, w przedmiotowej sprawie nie sposób przyjąć, że interesy wnioskodawczyni i uczestnika były sprzeczne, albowiem w jednakowym stopniu byli oni zainteresowani wynikiem postępowania tj. stwierdzeniem nabycia spadku po zmarłych rodzicach. W sposób odmienny wskazywali oni jedynie podstawę tego stwierdzenia – wnioskodawczyni podnosiła, że spadkobranie winno nastąpić z ustawy, zaś uczestnik twierdził, że w oparciu o testament. Nie mniej, oboje byli zainteresowani, aby orzeczenie w ww. zakresie zapadło. Z tego względu, trafnie Sąd niższej instancji uznał, że każdy z uczestników postępowania powinien ponieść jego koszty we własnym zakresie.

W tym miejscu zauważyć należy, że ewentualna sprzeczność interesów mogłaby zachodzić wówczas, gdyby tylko jednej ze stron zależało na dokonaniu stwierdzenia nabycia spadku, zaś druga by się temu sprzeciwiała. O sprzeczności interesów nie można jednak mówić, jak wskazano powyżej, w przypadku różnic co do podstawy spadkobrania.

Bezspornie, zasadnie Sąd Rejonowy uznał, że w okolicznościach niniejszej sprawy, niezbędne dla wydania orzeczenia co do istoty było przeprowadzenie dowodów z opinii biegłych sądowych. W związku z czym, słusznie Sąd I instancji ustalił, że również koszt sporządzenia tychże opinii powinni ponieść wszyscy uczestnicy, w częściach równych.

Nadmienić przy tym należy, iż w postępowaniu nieprocesowym nie obowiązuje reguła wynikająca z art. 98 § 1 k.p.c., że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. W postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku nie można bowiem mówić o stronie wygrywającej czy przegrywającej, a z pewnością fakt uwzględnienia wniosku nie czyni uczestnika stroną przegrywającą, która powinna zwrócić wnioskodawczyni jako stronie wygrywającej koszty postępowania.

Sąd I instancji trafnie też zauważył, iż fakt ujawniania testamentów zmarłego H. W. przez uczestnika, w żaden sposób nie świadczył o jego niesuminnym czy też oczywiście niewłaściwym postępowaniu. Całkowicie również pozbawiona znaczenia jest okoliczność, iż ostatecznie przedstawione przez uczestnika testamenty okazały się nieważne. Sąd II instancji podzielił bowiem stanowisko Sądu Rejonowego, iż uczestnik miał obowiązek przedłożenia dokumentów, które mogłyby zostać uznane za testamenty i obowiązek ten dotyczyłby również skarżącej, gdyby to w jej posiadaniu znajdowały się takie dokumenty. Jak bowiem wynika z treści art. 670 k.p.c., sąd spadku bada z urzędu, kto jest spadkobiercą. W szczególności bada, czy spadkobierca pozostawił testament, oraz wzywa do złożenia testamentu osobę, co do której będzie uprawdopodobnione, że testament u niej się znajduje. Jeżeli testament zostanie złożony, sąd dokona jego otwarcia i ogłoszenia. Powyższa regulacja w sposób jednoznaczny świadczy o tym, iż działanie uczestnika było prawidłowe i zgodne z prawem niezależnie od tego, że ostatecznie testamenty okazały się nieważne.

Twierdzenie skarżącej, iż w przedmiotowej sprawie winna znaleźć zastosowana regulacja art. 520 § 2 i 3 k.p.c., okazało się zatem niezasadne i jako takie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na zakończenie, Sąd II instancji wskazuje, że jego zastrzeżeń nie budziła także wysokość kosztów, których zwrot Sąd Rejonowy – w trybie art. 113 w zw. z art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. – zasądził od wnioskodawczynie i uczestnika.

Mając powyższe rozważania na uwadze, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c., w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

Z

1. odnotować i zakreslić,
2. odpis postanowienia doręczyć: pełnomocnikom wnioskodawczynie i uczestnika,
3. akta odesłać do SR,
4. do zbioru.